

Retouradres: Postbus 93122, 2509 AC Den Haag

De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
De heer drs. W. Koolmees
Postbus 90801
2509 LV DEN HAAG

Geachte heer Koolmees,

In de brief aan de Tweede Kamer van 16 november 2020 heeft de voormalig staatssecretaris van Sociale Zaken en werkgelegenheid, de heer B. van 't Wout – mede namens de minister voor Rechtsbescherming – gereageerd op de conclusies van mijn rapport '*Hindernisbaan zonder finish*'.¹ Graag wil ik in deze brief ingaan op zijn reactie.

Algemeen

Ik ben tevreden dat de beide (ex-)bewindslieden (hierna: de 'minister' en de 'staatssecretaris') de knelpunten uit mijn rapport voor een belangrijk deel herkennen en dat ook zij de noodzaak zien om de aansluiting tussen het minnelijk en wettelijk traject te verbeteren. Met instemming stel ik vast dat zij een aantal essentiële verbeteringen willen aanbrengen in de (samenwerking tussen de) verschillende werkvelden van de Wsnp, de schuldhulpverlening en het schuldenbewind. Over sommige antwoorden en voorstellen ben ik echter niet tevreden. Deze gaan mij niet ver genoeg of zullen volgens mij niet het gewenste effect hebben. Ik zal hieronder per onderwerp mijn positieve en kritische opmerkingen maken en toelichten.

De toegang tot het wettelijk traject (Wsnp)

De termijn van de 'goede trouw'-toets verkort

Het voornemen van de minister is om deze termijn te verkorten van vijf naar twee jaar. Binnen deze tweejaarstermijn wordt de huidige hardheidsclausule gehandhaafd. Ik ondersteun deze wijzigingen van harte. Ik verwacht dat de drempel voor burgers naar de Wsnp hiermee aanzienlijk wordt verlaagd.

De termijn voor recidive blijft tien jaar, wel invoering hardheidsclausule

De huidige tienjaarstermijn voor mensen die korter dan tien jaar geleden al eerder tot de Wsnp zijn toegelaten, wordt gehandhaafd. Wel is het voornemen om voor deze groep een hardheidsclausule in te voeren. Het moet dan gaan om gevallen waarin afwijzing van het Wsnp-verzoek zou leiden tot een schrijnende situatie ('onbillijkheid van overwegende aard'). In de brief van de staatssecretaris noemt hij als voorbeeld de schuldenaar die – na afronding van het Wsnp-traject – buiten zijn schuld opnieuw in financiële problemen komt of de persoon die een eerder Wsnp-traject niet heeft kunnen afmaken maar daartoe nu wel in staat wordt geacht. Deze gevallen kunnen dus eerder dan na tien jaar toegelaten worden.

In de toelichting op het concept-wetsvoorstel staat vermeld dat de rechter deze hardheidsclausule 'slechts in uitzonderingsgevallen' kan toepassen. De hoofdregel blijft dus tien jaar. Ik verwacht dat de meeste rechters de tienjaarstermijn alleen in zeer bijzondere gevallen zullen doorbreken. Veel recidivisten zullen daardoor nog

Pagina 1

Datum

11 maart 2021

Onderwerp

Knelpunten in toegang tot Wsnp

Uw bericht / kenmerk

d.d. 16 november 2020

2020-0000112658

Nationale ombudsman

Bezuidenhoutseweg 151
2594 AG Den Haag

Postbus 93122
2509 AC Den Haag

T 070 356 35 63
post@nationaleombudsman.nl
www.nationaleombudsman.nl

¹ '*Hindernisbaan zonder finish, een onderzoek naar knelpunten in de toegang tot de Wet schuldsanering natuurlijke personen*'. Nationale ombudsman, 11 juni 2020, rapport 2020/010

steeds maximaal tien jaar moeten wachten voordat zij weer toegang krijgen tot de Wsnp en (na nog eens drie jaar) een schone lei kunnen verwerven.

Ik blijf van mening dat deze tienjaarstermijn (als hoofdregel) onredelijk harde gevolgen heeft voor burgers. In mijn rapport heb ik verhalen² opgenomen van mensen wier leven jarenlang in de 'wachtstand' staat en die in langdurige stress en zonder toekomstperspectief aan het overleven zijn. Waarom wil de minister deze groep recidivisten zo hard blijven aanpakken en biedt hij hun zo weinig ruimte voor een herkansing via de Wsnp? De meeste schuldenaren zullen niet opzettelijk hun Wsnp-traject voortijdig beëindigen of na afronding Wsnp opnieuw in de schulden terechtkomen.

Mijns inziens zou het beter zijn om de toegang voor recidivisten zo in te richten, dat recidivisten in principe wél toegang krijgen tot de Wsnp ténzij de rechter van mening is dat de recidive zwaar verwijtbaar is. Dit 'ja, tenzij'-criterium zou de rechter verplichten om bij elk Wsnp-verzoek een individuele belangenafweging te maken en het verzoek niet meer af te wijzen alleen omdat het niet aan de standaard-recidivetermijn voldoet.

Verder valt op dat de minister deze groep schuldenaren veel langer uitsluit dan de schuldenaren met een niet-te-goeder-trouw-schuld. Ik zie niet in waarom daar zo'n groot verschil tussen moet bestaan (twee tegen tien jaar).

In de toelichting op het wetsontwerp vermeldt de minister dat de wetswijziging – inclusief het inhaaleffect en het corona-effect – naar verwachting slechts tot enkele honderden extra toelatingen in de Wsnp zal leiden. Met deze constatering bevestigt hij dat de toegang tot de Wsnp door het concept-wetsvoorstel slechts in zeer beperkte mate wordt verbeterd.

Dat zou ik echt een gemiste kans vinden. Als de minister de aansluiting van het minnelijk traject op het wettelijk traject substantieel wil verbeteren, is het naar mijn mening absoluut noodzakelijk om ook de recidivetermijn aanzienlijk te verkorten. Dan wordt eindelijk toegang verschaft aan de burgers die nu langdurig en zonder perspectief in de wachtkamer van de Wsnp zitten. Dan zou u de drempel naar de Wsnp wezenlijk verlagen.³

Schuldhelpverlening en het minnelijk traject

Ondersteuning naar, tijdens en na een Wsnp-traject

In reactie op mijn rapport heeft de staatssecretaris bevestigd dat goede voorlichting over de mogelijkheid van een Wsnp-traject en goede begeleiding bij het indienen van een Wsnp-verzoek de kans op toelating tot de Wsnp vergroten. Hij wil dit bereiken door versterking van het vakmanschap en de kwaliteit van de schuldhelpverlening.

Deze ambitie zie ik liever wat minder vrijblijvend en abstract geformuleerd. Burgers moeten ervan op aan kunnen dat hun gemeente hen helpt bij het indienen van het Wsnp-verzoek. Die hulp is bepalend voor hun toekomst. En zonder die hulp maken veel burgers geen schijn van kans met hun Wsnp-verzoek.

Daarom heb ik in mijn rapport '*Hindernisbaan zonder finish*' geconcludeerd dat gemeenten deze taak *expliciet* behoren vast te leggen in hun beleid en in hun werkinstructies. Ik had dan ook gehoopt dat dit uitgangspunt opgenomen zou worden

² De verhalen van Henk Peters (blz. 25) en Herman de Koning (blz. 28).

³ Over het concept-wetsontwerp Wijziging Wsnp heb ik vandaag een aparte brief gestuurd aan de minister voor Rechtsbescherming.

in de landelijke visie van NVVK en VNG⁴. Helaas wordt deze taak van de schuldhulpverlening in deze documenten niet expliciet benoemd. Het dichtst in de buurt komt de algemene NVVK-belofte *'Als klant krijg ik de ondersteuning en nazorg die ik nodig heb, zo kort als kan, zo lang als nodig.'*

Pagina 3

Zo algemeen als deze intentie nu geformuleerd is, ben ik er niet gerust op dat alle gemeenten deze belofte en bovengenoemde taak zullen concretiseren in beleid en uitvoering. Sommige gemeenten zullen hun schuldhulpverleningsaanbod moeten uitbreiden met deze extra taak. Dit kost geld en capaciteit en niet elke gemeente zal hiervoor de middelen kunnen of willen vrijmaken. Ik zal voor deze toeleidingstaak aandacht blijven vragen bij de NVVK, de VNG en – als ik daar klachten over ontvang – individuele gemeenten hierop aanspreken. En ik hoop dat ook u die boodschap als stelselverantwoordelijke voor de schuldhulpverlening aan gemeenten wilt uitdragen.

Medewerking aan schuldregeling bij 'fraude'-vorderingen

Dankzij een amendement van de Tweede Kamer⁵ is het voor sociale zekerheidsinstanties mogelijk geworden om mee te werken aan een schuldregeling, tenzij de terugvordering is ontstaan door opzet of grove schuld. Met instemming stel ik vast dat hiermee een belangrijke belemmering in de toegang tot het minnelijk traject uit de weg is geruimd en een aanbeveling uit eerdere rapporten is opgevolgd.⁶

Bij vertraagd minnelijk traject versneld door naar Wsnp

De minister erkent het belang van snelle toegang tot de Wsnp als duidelijk is dat een minnelijke regeling niet mogelijk is. Maar hij is geen voorstander van het stellen van een maximumtermijn aan het tot stand brengen van een minnelijke regeling. Er kunnen volgens hem goede redenen zijn waarom er meer tijd nodig is.

Maar wat als de schuldhulpverlening géén goede redenen heeft voor de trage gang van zaken? Bijvoorbeeld als er achterstanden zijn of als de gemeente verzuimt om een dwangakkoord aan te vragen en niet doorpakt? In zo'n geval kan de schuldenaar weinig anders doen dan wachten in onmacht en onzekerheid.

In die gevallen zou het in mijn ogen redelijk en nuttig zijn om een onafhankelijke en deskundige derde (bijv. een Wsnp-bewindvoerder) te laten beoordelen of de schuldhulpverlening nog meer tijd moet krijgen om een schuldregeling te realiseren of dat een *short-cut* naar de Wsnp aangewezen is. Tevens zou deze Wsnp-bewindvoerder – als blijkt dat een minnelijk traject niet (snel genoeg) haalbaar is – de schuldenaar kunnen begeleiden bij de indiening van het Wsnp-verzoek. Uw suggestie in het onderdeel *'Aanbevelingen quick scan'* en de motie van het Kamerlid Bruins⁷ (inzake toevoeging van een Wsnp-bewindvoerder) zouden de positie van de schuldenaar in deze situatie kunnen versterken.

Maximale reactietermijn voor schuldeisers

Ik kan mij volledig vinden in het voornemen van de staatssecretaris om een reactietermijn in te stellen voor schuldeisers. Voor de totstandkoming van een minnelijke regeling is het zeer belangrijk dat alle schuldeisers snel uitsluitel geven

⁴ Deze uitgangspunten zijn onlangs vastgelegd in de [NVVK-beloftes](#) en in het [NVVK Kwaliteitskader](#) (nog in ontwikkeling). De VNG heeft bestuurlijke uitgangspunten voor de toegang en kwaliteit van de gemeentelijke schuldhulpverlening op 21 november 2019 aangenomen.

Intern document NVVK, versie 13 oktober 2020 (niet openbaar)

⁵ Gewijzigd amendement van de Kamerleden Peters en Bruins, Kamerstukken II 2020-2021, 35 374, nr. 11.

⁶ *'Invorderen vanuit het burgerperspectief'*, zie normenkader op blz. 46.

'Hindernisbaan zonder finish', zie paragraaf 6.8 op blz. 44.

⁷ Motie Bruins verzoekt de regering om te onderzoeken of het mogelijk is om de Regeling toevoeging bewindvoerders II uit te breiden met een vergoeding voor het indienen van een verzoekschrift toelating Wsnp en de mogelijkheid tot het vragen van een second opinion. 30 juni 2020, Kamerstuk 24515, nr. 544.

over de hoogte van de openstaande schuld(en) en over hun bereidheid om mee te werken aan de schuldregeling. Ik heb mij al eerder⁸ uitgesproken voor een termijn van twee weken. Dat lijkt mij lang genoeg, zeker als het berichtenverkeer gestandaardiseerd gaat lopen via het Schuldenknooppunt.

Schuldenbewind

Met instemming constateer ik dat ook de staatssecretaris van mening is dat schuldenbewindvoerders hun cliënten met problematische schulden – zodra dat kan – moeten doorgeleiden naar het minnelijk of het wettelijk traject. Dat schuldenbewind per 1 januari 2021 alleen nog voor bepaalde tijd kan worden ingesteld, zal daar ongetwijfeld aan bijdragen. Het vergroot immers de kans dat de kantonrechter eerder of vaker aan de bewindvoerder de vraag zal stellen of doorgeleiding naar het minnelijk traject al heeft plaatsgevonden en zo nee, waarom niet. Daarnaast stel ik het op prijs dat de staatssecretaris mijn suggestie aan bewindvoerders om een streeftermijn (voor doorgeleiding naar het minnelijk traject) te gaan hanteren, onder hun aandacht heeft gebracht.

Tot slot

Graag hoor ik van u en van de minister van Rechtsbescherming binnen drie maanden terug of en in hoeverre u mijn opmerkingen en suggesties uit deze brief zult overnemen en uitvoeren.

Aan de minister van Rechtsbescherming verzoek ik om mijn commentaar op de voorgestelde wijzigingen in de Wsnp (zie hierboven in het onderdeel *De toegang tot het wettelijk traject (Wsnp)*) mee te nemen in de totstandkoming van het wetsontwerp Wijziging Wsnp.

Als (één van) u – na de vorming van een nieuwe regering – niet terugkeert in uw huidige functie dan verzoek ik u mijn brief onder de aandacht te brengen van uw opvolger(s).

Met vriendelijke groet,
de Nationale ombudsman,

Reinier van Zutphen

Cc:

- Minister voor Rechtsbescherming, dhr. drs. S. Dekker
- Kamercommissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid van de Tweede Kamer
- Kamercommissie voor Justitie en Veiligheid van de Tweede Kamer

⁸ Nationale ombudsman, '[Invorderen vanuit het burgerperspectief. Onderzoek naar knelpunten die burgers ervaren bij het invorderen van schulden door de overheid](#)' 9 februari 2019, 2019/005, blz. 46.